Nr 65.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående disposition av lappskolbordet i Jukkasjärvi; given Stockholms slott den 22 januari 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

GUSTAF.

N. Quensel.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 januari 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

— —

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet och chefen för jordbruksdepartementet anför härefter t. f. chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Quensel:

I proposition nr 97/1913 framlade Kungl. Maj:t för riksdagen riktlinjerna för en omorganisation av det lapska skolväsendet, grundande sig på en av biskopen i Luleå stift O. Bergqvist verkställd utredning. Enligt denna skulle de dåvarande lappfolkskolorna, vilka voro anordnade med helårsundervisning, indragas, i den mån lärartjänsterna vid desamma bleve lediga, och ersättas av nya lappfolkskolor (nomadskolor) med kortare undervisningstid. Den till lappfolkskolorna i Arjeplog, Gällivare och Jukkasjärvi hörande boställsjorden borde, då skolorna in-

droges, försäljas och de därför influtna medlen disponeras för den nya skolordningens genomförande. Vad åter anginge själva lappskolhusen i Arjeplog och Jukkasjärvi borde de jämte nödigt utrymmesland bibehållas för att tjäna som skollokaler och lärarbostäder för de nya fasta lappskolorna, vilka vore föreslagna att förläggas på samma platser som de gamla. Vederbörande departementschef framhöll (s. 66 i propositionen), att något beslut om försäljning av ovannämnda lappskolbord icke syntes böra fattas, innan fullständig utredning förelåge om ifrågavarande hemmans värde m. m. Det borde därför uppdragas åt vederbörande myndigheter att föranstalta om sådan utredning, på grund varav framställning till riksdagen i ämnet sedermera syntes böra göras.

Riksdagen lämnade det sålunda framlagda förslaget utan erinran.

Slutliga avgöranden angående dispositionen av lappskolborden i Arjeplog och Gällivare hava förut träffats av Kungl. Maj:t efter riksdagens hörande. Beträffande lappskolbordet i Jukkasjärvi, $^{7}/_{64}$ mantal krono Jukkasjärvi nr 13 (13[1]) i Jukkasjärvi socken, föreligger nu sådan utredning, som i ovannämnda proposition åsyftades. Innan jag redogör för denna utredning må erinras om följande.

I 1929 års åttonde huvudtitel framlade Kungl. Maj:t under punkten 196 (sid. 504 ff.) förslag angående dispositionen av lappskolbordet i Arjeplog, innebärande i huvudsak följande. Skolbordets två huvudskiften borde ställas under skogsstatens vård och förvaltning. Från det ena skiftet skulle i första hand tillgodoses den fasta nomadskolans i Arjeplog husbehov av byggnads- och vedvirke. Skogsöverskottet skulle försäljas och inflytande köpeskilling tillgodoföras förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål. Det andra skiftet skulle reserveras för upplåtelse med nyttjanderätt och mot avgäld till egna hem åt lappar, som upphört med renskötseln. De till skolbordet hörande, å kronomark belägna ströängarna skulle inlösas av domänstyrelsen. Lösenbeloppet borde jämväl tillgodoföras nämnda anslag. Å allmänningar belägna ströängar skulle hembjudas allmänningsdelägarna till inlösen eller, om dessa ej önskade förvärva dem, försäljas till enskilda. Lösen- eller köpeskillingsbeloppen skulle även i dessa fall komma berörda anslag till godo.

I propositionen 157/1930 framlades vidare förslag angående dispositionen av lappskolbordet i Gällivare. Därvid föreslogs, att av det ena skiftet, gårdsskiftet, viss lott skulle få försäljas för att användas till kyrkohärbärge åt Gällivarelapparna, vissa lotter försäljas till Gällivare municipalsamhälle och vissa enskilda personer samt återstoden försäljas å offentlig auktion. Skogsskiftet borde jämväl i detta fall överföras till domänfonden mot ersättning. Samtliga försäljningsmedel borde tillgodoföras ovannämnda anslag.

De av Kungl. Maj:t i enlighet med departementschefens hemställan framlagda förslagen lämnades av riksdagen (skrivelserna 8 A/1929, sid. 80 och 98/1930) utan erinran.

Beträffande lappskolbordet i Jukkasjärvi förklarade Kungl. Maj:t genom beslut den 15 december 1916, så vitt nu är ifråga, att med värdering och förslag till framtida disposition av skolbordet finge anstå, till dess den dåvarande innehavaren av detta boställe avgått från sin tjänst.

Innehavaren av bostället, ordinarie lappfolkskolläraren E. A. Henriksson, frånträdde tjänsten med utgången av juni 1927. Med anledning härav har nu *länsstyrelsen i Norrbottens län* föranstaltat om värdering av skolbordet samt i skrivelser den 14 december 1932 och den 15 september 1933 framlagt förslag till dess framtida disposition. I sådant syfte har länsstyrelsen dels inhämtat yttranden av nomadskolinspektören samt vederbörande jägmästare och överjägmästare, dels låtit genom vederbörande landsfiskal med biträde av utsedda sakkunniga för arrendevärdering av kronans jordbruksdomäner värdera skolbordet, dels ock anskaffat utdrag av lagaskifteskartan för Jukkasjärvi by, omfattande alla ägorna till ifrågavarande lappskolbord. Sedermera hava utlåtanden i anledning av länsstyrelsens förslag avgivits den 21 december 1932 av *domkapitlet i Luleå,* den 13 januari 1933 av *skolöverstyrelsen,* den 25 januari 1933 och den 10 augusti 1936 av *domänstyrelsen,* den 8 augusti 1933 av *lantmäteristyrelsen,* den 7 april 1936 av *kammarkollegiet* samt den 29 maj 1936 av *statskontoret.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas:

Enligt avvittringshandlingarna utgör Jukkasjärvi bys totalareal 23.191,$_{8615}$ hektar, omfattande dels det egentliga byområdet, bestående av inägojorden och ett byn vid avvittringen tilldelat skogsanslag jämte impedimenter, dels ock vissa byamännen tillhöriga, utom byområdet belägna ströängar. Därjämte har byn del i en sockenallmänning, i handlingarna benämnd »häradsallmänningen», varjämte finnes för samfällt behov avsatt mark.

Den 6 juni 1921 fastställdes laga skifte å inrösningsjorden, inklusive ströängarna, samt en del av avrösningsjorden till Jukkasjärvi by, varvid för samfällt behov avsattes mark till åtskilliga ändamål. För ifrågavarande lappskolbord utlades under litt. N ägolott i fyra skiften jämte vissa ströängar. Skiftena och ströängarna, vilka samtliga äro upptagna å ovannämnda, handlingarna i ärendet bifogade karta, innehålla enligt delningsbeskrivningen den areal, som angives i nedan intagna tablå. Ägolotten hade enligt delningsbeskrivningen en samfälld areal av 347,$_{4350}$ hektar, därav 117,$_{6690}$ hektar inrösningsjord och 229,$_{7660}$ hektar avrösningsjord. De skolbordet tilldelade ströängarna voro belägna dels inom kronopark och dels inom »häradsallmänningen» och redovisas i delningsbeskrivningen med en areal av tillhopa 111,$_{36}$ hektar, varav enbart på den inom allmänningen belägna ängen Puonovuoma med två därinvid belägna smärre myrängar belöpa 92,$_{37}$ hektar.

De å kronans mark belägna, skolbordet tilldelade ströängarna mätte i areal tillhopa 18,$_{99}$ hektar. Vid en år 1928 hållen förrättning enligt

lagen den 22 juni 1921 om ströängars indragande till kronan har emellertid beslutats, att från skolbordet skulle indragas de å kronoparken Kiruna belägna, å lagaskifteskartan med nr 5388 b och 5389—5395 betecknade ängarna med en areal av tillhopa 14,42 hektar. Fortfarande hör emellertid till skolbordet en å kronopark belägen, från indragningen undantagen ströäng om 4,57 hektar (nr 5489 och 5490 å kartan), belägen vid Torneälven norr om Kurravaara bys område, vilken ansetts kunna med fördel brukas under hemmanet till årlig slåtter. Sedan såsom område för den odling, som jämlikt nämnda lag skulle av kronan i vederlag för de indragna ängarna bekostas, utsetts en trakt om 1,40 hektar å det vid laga skiftesförrättningen utlagda »andra skiftet», upprättades odlingsplan, enligt vilken hela odlingskostnaden beräknades uppgå till 1,820 kronor, samt utstakades å marken odlingsområdets yttergränser m. m., varjämte upprättades kartskiss med beskrivning över sistnämnda område. Slutligen avgav ströängsnämnden utlåtande, innehållande bland annat bestämmelser om ordningen för odlingskostnadsbeloppets utbetalande. Härutinnan har ströängsnämnden bestämt, att fastighetens ägare, så snart beslutet om ströängarnas indragande vunnit laga kraft, äger utbekomma av odlingskostnaden $^1/_5$, när han anmäler sig ämna påbörja odlingsarbetet, $^2/_5$, när han därav fullgjort så mycket, som enligt odlingsplanen motsvarar halva kostnaden, samt återstående $^2/_5$, då odlingsarbetet är i sin helhet fullgjort.

Indragningsförrättningen har den 18 juli 1929 förklarats lagakraftvunnen.

Länsstyrelsen har meddelat, att den sålunda föreskrivna odlingen ännu icke verkställts, enär skolbordet, sedan ströängsnämndens beslut meddelats, saknat innehavare, som kunnat förvänta att få njuta resultatet av uppodlingen. Visserligen vore fastigheten utarrenderad, men endast för kortare tid i avvaktan på föreskrifter om dess framtida disposition.

Den värdering av lappskolbordet, varom länsstyrelsen föranstaltat, ägde rum vid två särskilda förrättningar den 23 november och den 23 augusti 1930. Därvid antecknades bland annat, att skolbordets inägojord och ängar arrenderades av ovannämnde Henriksson mot ett arrendebelopp av 50 kronor för år. De olika skiften, vari skolbordet vid lagaskiftesförrättningen utlagts, ävensom efter indragningen kvarvarande ströängar samt skolbordets andelar i bysamfälligheten och sockenallmänningen åsattes de värden, som framgå av nedanstående tablå:

»*första skiftet*»:		
södra delen med skolbyggnaderna (ägofig. nr 303, 481—483, 488 och del av 479), åker och äng, 1,4570 hektar	kronor	2,180
norra delen (ägofig. nr 480, 490—492, 496 och del av 479), åker och äng, 0,6280 hektar	»	620
»*andra skiftet*» eller odlingsskiftet (ägofig. nr 731—733 och del av nr 727 b), odlingsmark och åker, 2,6440 hektar . .	»	200
»*tredje skiftet*» eller inägoskiftet vid Torneälven, 0,7200 hektar åker och äng samt 1,0260 hektar avrösningsjord	»	700

»*fjärde skiftet*» eller skogsskiftet, 0,86 hektar äng (myr) och 228,74 hektar avrösningsjord	kronor	3,000
ströängen Puonovuoma med två därinvid belägna smärre myrängar, belägna inom sockenallmänningen, tillhopa 92,37 hektar	»	100
ströängen vid Vakka (ägofig. nr 5489 och 5490), belägen å kronans mark, 4,57 hektar	»	130
del av Jukkasjärvi bys samfällda egendom	»	620
» » » *häradsallmänning*	»	350
Summa	kronor	7,900

Därjämte värderades de å »första skiftets» södra del belägna byggnaderna till sammanlagt 17,300 kronor.

I fråga om lappskolbordets framtida disposition har *länsstyrelsen* anfört i huvudsak följande:

Nomadskolinspektören hade med instämmande av vederbörande *jägmästare* och *överjägmästare* föreslagit, att den med staket inhägnade södra delen av första skiftet jämte däråt befintliga åbyggnader skulle bibehållas under kronan för den till Jukkasjärvi by förlagda nomadskolans behov, att fjärde skiftet eller skogsskiftet skulle ställas under skogsstatens vård och förvaltning, samt att avkastningen därav, sedan nomadskolans behov av ved, ris och gagnvirke tillgodosetts, skulle tillgodoföras anslaget lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål, ävensom att återstående delar av skolbordet skulle försäljas till högsta möjliga pris och blivande köpeskilling tillgodoföras berörda anslag. De till försäljning sålunda föreslagna delarna av skolbordet syntes icke kunna tänkas bliva behövliga för tillgodoseende av något kronans behov och torde ej heller på rationellt sätt kunna nyttiggöras i kronans ägo, varför länsstyrelsen för sin del ville biträda förslaget om dessas försäljning med rätt för blivande köpare att tillgodogöra sig den vid ströängsindragningen bestämda odlingsersättningen mot utförande av den odling, som därvid blivit bestämd. Innan försäljning komme till stånd, borde de delar av skolbordet, som föreslagits skola bibehållas för nomadskolans behov, frånskiljas stamfastigheten genom avstyckning. De till försäljning föreslagna delarna av skolbordet hade enligt värderingsförrättningen ett värde av 2,720 kronor. Förre lappfolkskolläraren Henriksson hade hos länsstyrelsen hemställt att få förvärva hemmanet, och det torde med hänsyn därtill, att det vore hans förtjänst, att fastigheten nu befunne sig i den hävd, som den hade, icke få anses oberättigat, att han erhölle företrädesrätt till förvärv av de delar därav, som eventuellt komme att försäljas. De till försäljning föreslagna delarna av skolbordet borde förty hembjudas åt Henriksson eller hans rättsägare mot en köpeskilling av 2,720 kronor, samt, om hembudet icke begagnades, försäljas till den högstbjudande för en köpeskilling, icke understigande nyssnämnda belopp.

Nomadskolinspektören har särskilt framhållit, att den del av första skiftet, som föreslagits bibehållen under kronan, skulle användas till

skolgård, utrymmesland för lärarna och dylikt. Området borde helt stå under domkapitlets förvaltning. Såsom särskilt skäl, varför inflytande medel borde tillföras anslaget lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål, har inspektören vidare framhållit, att det förelåge ett starkt behov av att uppföra nya lokaler för vissa nomadskolor.

Domkapitlet och *skolöverstyrelsen* hava i sina ovannämnda utlåtanden förordat bifall till länsstyrelsens framställning.

Domänstyrelsen har i sitt utlåtande den 25 januari 1933 förklarat sig icke hava något att erinra mot vad länsstyrelsen föreslagit, särskilt beträffande vården och förvaltningen av det skogsskifte, som ifrågasatts att bibehållas för nomadskolans räkning. Emellertid syntes i det nådiga beslutet böra föreskrivas, att vid avstyckningsförrättningen stamfastighetens andelar i sockenallmänningen och bysamfälligheten skulle tilläggas försäljningslotten.

Lantmäteristyrelsen har anfört bland annat:

Enligt förslaget skulle till skolfastigheten läggas all till hemmanet enskilt hörande skogsmark med undantag av i »tredje skiftet» ingående 1,0260 hektar dylik mark, varigenom stamfastigheten, innefattande mesta delen av den till jordbruk tjänliga jorden, komme att sakna nödig stödskog. Såsom ersättning för sådan syntes icke kunna betraktas de till sammanlagt 970 kronors värde taxerade andelarna i den oskiftade bysamfälligheten och häradsallmänningen, vilka andelar avsetts skola bibehållas till stamfastigheten. Då under anförda förhållanden sistnämnda fastighet icke lämpligen syntes kunna bestå såsom särskild fastighet, mötte i 19 kap. 3 § 2 mom. jorddelningslagen hinder mot berörda förslags genomförande på sätt som avsetts.

Ett förfaringssätt, som däremot syntes kunna leda till realiserandet av den uppgjorda planen för skolbordets disposition, vore följande:

Den till försäljning avsedda delen av fastigheten hembjödes Henriksson, som enligt laga skifteshandlingarna vore ägare av fastigheten $^{3}/_{128}$ mantal Jukkasjärvi 12^{9} — omfattande, förutom 1,1890 hektar odlad eller odlingsbar inägojord, 61,6850 hektar avrösningsjord, huvudsakligen skogsmark — eller annan ägare av fastighet i berörda by med tillräcklig skog, varefter, om försäljning komme till stånd, den försålda fastighetsdelen avstyckades för sammanläggning med vederbörande köpares redan innehavande fastighet.

Lantmäteristyrelsen tilläte sig påpeka den egendomligheten i de föreslagna köpevillkoren, att odlingsskiftet (»andra skiftet»), varå odlingsarbete skulle verkställas mot ovannämnda ersättning av 1,820 kronor, skulle få förvärvas för det belopp av 200 kronor, vartill skiftet i befintligt ouppodlat skick värderats och varigenom alltså köparen skulle gratis få njuta den genom odlingsarbetet vunna ökade avkastningen av samma jordområde, beräknad motsvara en årlig höavkastning av 3,500 kg.

I anledning av vad lantmäteristyrelsen anfört har *länsstyrelsen* i sin skrivelse den 15 september 1933 yttrat i huvudsak följande:

Innan länsstyrelsen avgivit sitt ovannämnda förslag, hade länsstyrelsen under hand samrått med överlantmätaren i länet, huruvida föreskrifterna i ovannämnda rum i jorddelningslagen kunde anses lägga hinder i vägen för avstyckning på sätt länsstyrelsen föreslagit. På grund av de uttalanden denne då gjort, hade länsstyrelsen ansett, att en avstyckning på föreslaget sätt borde kunna förverkligas, om man utan att formellt fasthålla vid de åberopade bestämmelserna i jorddelningslagen toge hänsyn till de faktiska förhållandena. Utsikterna för bedrivande av jordbruk efter ortens sed å stamfastigheten efter den ifrågasatta avstyckningen syntes nämligen, förmenade länsstyrelsen, icke vara märkbart mindre än för närvarande. Det kunde framhållas, att stamfastighetens förutsatta delägarskap i Jukkasjärvi sockenallmänning medförde den förmånen, att stamfastighetens landstingsskatt och bidrag till prästerskapets avlöning gäldades av allmänningsfonden, varjämte ett bidrag å för närvarande 10,000 kronor utginge till utgörande av den de vägghållningsskyldiga hemmanen inom socknen enligt lag påvilande tunga. Länsstyrelsen erinrade tillika i detta sammanhang om, att den avstyckning, som lappskolbordet i Gällivare jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 18 mars 1932 undergått, rent formellt knappast kunde anses stå i överensstämmelse med föreskrifterna i gällande jorddelningslag, ehuruväl den på sätt den anbefallts och verkställts på ett lämpligt sätt tillgodosett vad man velat ernå.

Skulle likväl Kungl. Maj:t anse den av länsstyrelsen föreslagna avstyckningen icke böra äga rum, syntes emellertid lämpligast, att stamfastigheten tilldelades särskilt skogsanslag på det sätt, att lämplig del av skogsskiftet tillades densamma. För att icke de åtgärder, som måste vidtagas i och för försäljningen, skulle bliva allt för kostsamma, så ville länsstyrelsen i sådant fall föreslå, att det skulle lämnas åt förrättningsmännen att vid blivande avstyckning bestämma storleken av den skogsmark, som sålunda borde tilläggas stamfastigheten, ävensom att värdera denna.

Vad lantmäteristyrelsen anmärkt emot länsstyrelsens förslag, att blivande köpare skulle få uppbära av ströängsnämnden bestämd odlingsersättning, 1,820 kronor, mot skyldighet att verkställa av ströängsnämnden bestämd nyodling å skolbordet såsom ersättning för de från skolbordet indragna ströängarna, ägde berättigande. Länsstyrelsen hade nämligen vid avgivandet av sitt förslag i denna del förbisett, att de indragna ströängarnas värde icke inginge i det uppskattningsvärde, som förrättningsmännen åsatt de till försäljning föreslagna delarna av skolbordet. Länsstyrelsen återtoge därför sitt förslag i denna del.

Länsstyrelsen ville vidare utöver vad länsstyrelsen tidigare anfört framhålla, att Henriksson under de omkring fyrtio år, han såsom lappfolkskollärare i Jukkasjärvi innehaft skolbordet, genom idogt arbete utökat hemmanets odlade jord och bragt densamma i en efter ortsförhållandena mycket god hävd. Det måste enligt länsstyrelsens mening under sådana förhållanden anses synnerligen rimligt, att han hembjödes förvärvet av hemmanet för att på så sätt kunna åt sig och sina söner säkerställa avkastningen av det mångåriga arbete, som han nedlagt å detsamma. Det föreslagna förvärvet skulle vara välbehövligt för komplettering av det ofullständiga jordbruk, som Henriksson ägde i byn.

Kammarkollegiet har inhämtat yttrande av *vederbörande jordbrukskonsulent,* vilken med hänsyn till den fastställda odlingsersättningen föreslagit en höjning av det uppskattade värdet av det s. k. andra skiftet eller odlingsskiftet med 1,500 kronor till 1,700 kronor.

Konsulenten har anfört:

Den för uppodling avsedda marken vore av så stenbunden och tungodlad beskaffenhet, att det för dess uppodling och begödsling enligt fastställda normer beviljade anslaget icke komme att täcka mer än på sin höjd $^2/_3$ av verkliga kostnaden. Uppodling och begödsling av en så stor areal fastmarksjord som 1,40 hektar på en gång, vore en mycket vansklig sak för en mindre bemedlad jordbrukare; en obemedlad person kunde aldrig gå i land med en sådan uppgift. För närvarande erhölle jordägare jämlikt kungörelsen 498/1934 för tilläggsodlingar på ofullständiga jordbruk i statsbidrag högst 250 kronor per hektar och för 1,40 hektar sålunda högst 350 kronor, med vilket belopp ströängsbidraget under alla förhållanden syntes böra minskas, när det bleve fråga om dess värde för en, som skulle köpa jorden.

Å andra sidan syntes det av värderingsnämnden åsatta värdet, 200 kronor, av skiftet i betraktande av dess gynnsamma läge vara väl lågt. Detta läge förbättrades ytterligare, då landsväg komme att byggas från Jukkasjärvi till Paksuniemi, enär denna väg komme att direkt beröra skiftet.

Med stöd av vad anförts ville konsulenten som sin uppfattning uttala, att det beviljade ströängsbidraget icke erbjöde mot dess kontantbelopp svarande förmån för köparen, men då å andra sidan värderingsnämndens uppskattning syntes hava hållits i underkant av jordens och skogens närvarande realisationsvärde, föresloges, att det av värderingsnämnden åsatta värdet på andra skiftet höjdes för ströängsbidraget med 1,500 kronor och att som villkor för försäljningen uppställdes, att köparen åtoge sig skyldigheten att mot åtnjutande av det beviljade bidraget uppodla och begödsla det för uppodling avsedda området.

Rörande fastighetens disposition anslöte sig konsulenten till de skäl, som länsstyrelsen anfört för hembud åt Henriksson. Dessa skäl syntes nämligen vara fullt bärande och de påkallade än större beaktande, då hänsyn toges därtill, att Henriksson haft en stor barnskara att vårda och uppfostra.

Visserligen skulle fastigheten mycket väl kunna disponeras för beredande av en jordbrukslägenhet för någon lappfamilj, som måste övergå till bofast levnadssätt, men dels syntes det principiellt betänkligt att disponera jord för lappar i byar med stort behov av jord för byns eget folköverskott, och dels syntes Henrikssons hemställan äga så starkt fog för sig, att denna hemställan borde beaktas.

Med hänsyn till de planer på nomadundervisningens omläggning, som för närvarande vore å bane, syntes dock den nuvarande nomadskolinspektörens uppfattning böra inhämtas, huruvida den för nomadskolans behov i föreliggande förslag separerade södra delen av inägoskiftet vore tillräcklig för den nya skolplanens realiserande, innan försäljning av fastigheten ägde rum.

Nomadskolinspektören har i anledning av jordbrukskonsulentens nu återgivna uttalande yttrat,

att de nya skolplanerna beträffande nomadskolan i Jukkasjärvi vore, att vissa nya lokaler skulle uppföras å skolområdet. Skollokalerna vore för bristfälliga för att längre kunna tjäna sitt ändamål; några ordentliga lärarbostäder funnes ej och hushållskåtorna kunde i längden ej användas för matlagning, tvätt, läxläsning och som sovrum. De vore av läkare utdömda som hälsovådliga. I följd härav vore meningen att uppföra en särskild byggnad för matlagning, läxläsning m. m., varvid de gamla kåtorna efter renovering vore ämnade att användas endast som sovlokaler. Södra delen av första skiftet vore emellertid tillfyllest för skolans behov, även om planerade nybyggnader bleve verklighet. — Inspektören underströk vidare nödvändigheten av att nomadskolans behov av ved, ris och gagnvirke tillgodosåges på sätt som i handlingarna föreslagits.

Det må i detta sammanhang anmärkas, att Henriksson enligt uppgift numera avlidit, men att hans änka, Anna-Lisa Henriksson, i skrivelse till kammarkollegiet den 26 mars 1936 förklarat sig önska för stärbhusets räkning inköpa ifrågavarande, till försäljning föreslagna delar av skolbordet.

Kammarkollegiet har i sitt ovannämnda utlåtande den 7 april 1936 anfört i huvudsak följande:

På av jordbrukskonsulenten anförda grunder syntes värdet av andra eller odlingsskiftet böra höjas med 1,500 kronor till 1,700 kronor. Ehuru vissa skäl talade för att de delar av lappskolbordet, vilka icke vidare vore behövliga för skoländamål — nämligen del av första skiftet samt andra och tredje skiftena ävensom ströängarna och andelar i samfällighet och allmänning — avsattes för upplåtelse av lägenheter åt lappar, som upphört med renskötsel, ville kollegiet med hänsyn till vad i ärendet blivit upplyst icke motsätta sig, att nämnda delar av skolbordet i första hand hembjödes numera avlidne förre lappfolkskolläraren E. A. Henrikssons stärbhus. Detta hade i skrivelse till kollegiet den 26 mars 1936 förklarat sig villigt inköpa desamma för en köpeskilling av (2,720 + 1,500 =) 4,220 kronor.

Vad anginge fjärde eller skogsskiftet syntes detta böra bibehållas under det blivande skolområdet. För att vid dylikt förfarande möjliggöra beredandet av nödigt skogsanslag åt den del av skolbordet, som skulle försäljas, borde sagda försäljningslott, såsom lantmäteristyrelsen föreslagit, avstyckas för sammanläggning med stärbhusdelägarnas redan innehavda fastighet. Kostnaderna för avstyckningsförrättningen syntes därvid böra gäldas av statsverket genom avdrag å köpeskillingen.

I övrigt hade kollegiet intet att erinra mot länsstyrelsens förslag.

Kollegiet hemställde alltså, *att* Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen att, sedan den angivna södra delen av första skiftet samt skogsskiftet undantagits för skoländamål, återstående delar av skolbordet jämte dettas andelar i bysamfällighet och sockenallmänning genom länsstyrelsen mot en köpeskilling av 4,220 kronor skulle försäljas till delägarna i Henrikssons stärbhus för sammanläggning med dessas redan innehavda fastighet i Jukkasjärvi by, *att* blivande köpeskilling skulle kontant er-

läggas å tillträdesdagen, vilken borde bestämmas av länsstyrelsen, *att* köparen ensam skulle bestrida alla med köpet förenade kostnader — utom för avstyckning av försäljningslotten — ävensom alla å tiden från och med tillträdesdagen å lotten belöpande skatter och onera, *att* det skulle åligga blivande köpare att verkställa föreskriven odling å andra skiftet mot utbekommande av härför bestämd ersättning *samt att* såväl eventuell behållen avkastning av försäljningsområdet som inflytande köpeskilling, efter avdrag av med försäljningen förenade kostnader, skulle tillgodoföras anslaget till nomadskolor, omkostnader.

Skogsskiftet borde ställas under domänverkets vård och förvaltning.

Statskontoret har i sitt utlåtande — under erinran om innehållet i propositionen 97/1913 — framhållit,

att i anslutning till i nämnda proposition framlagda grunder för nomadskoleväsendets omorganisation vid försäljningar från lappskolborden i Arjeplog och Gällivare inflytande försäljningsmedel tagits till uppbörd å förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål, så länge kostnaderna för nomadskoleväsendet bestritts från detta anslag, och därefter å förslagsanslaget till omkostnader vid nomadskolorna.

Genom denna redovisning, yttrar statskontoret vidare, hade försäljningsmedlen visserligen formellt hänförts till nomadskoleväsendet. Då emellertid uppbördsmedlen i betraktande av anslagens natur icke haft någon betydelse för medelstillgången å anslagen utan endast påverkat belastningen av kassafonden, syntes i verkligheten icke kunna sägas att berörda medel disponerats för något särskilt ändamål. Något egentligt skäl att i fortsättningen taga dylika försäljningsmedel till uppbörd å anslaget till omkostnader för nomadskoleväsendet syntes vid sådant förhållande icke föreligga, liksom ej heller för att huvudsakligen med tanke på nomadskoleväsendets ekonomiska förhållanden vidtaga en försäljning av ett lappskolbord.

Närmast till hands syntes i nu förevarande fall vara att införliva lappskolbordet i Jukkasjärvi med domänfonden, vilket skulle medföra, att den kapitaltillgång, som representerades av skolbordet, bevarades och icke förbrukades för löpande utgifter. Ansåges emellertid en försäljning böra komma till stånd, borde denna givetvis äga rum på det för statsverket fördelaktigaste sättet. Ur denna synpunkt vore det angeläget dels att försäljningslotten utbjödes å offentlig auktion, dels att densamma kunde bliva föremål för avstyckning som självständigt jordbruk. För vinnande av sistnämnda syfte borde det skogsskifte, som avsetts för täckande av nomadskolans behov av vedbrand m. m., tillläggas försäljningslotten. Hinder härför syntes icke möta, då nomadskolans berörda behov utan olägenhet syntes kunna tillgodoses genom medelsanvisningar å anslaget till nomadskolornas omkostnader. De skäl, som anförts för att försäljningen skulle ske under hand till stärbhuset efter förra lappfolkskolläraren Henriksson, kunde statskontoret icke finna böra få vara avgörande, särskilt med hänsyn till att så avsevärd tid förflutit, sedan skolbordet undergått värdering. Därest försäljning komme till stånd, ville statskontoret — under hänvisning till vad ovan anförts — föreslå, att de inflytande försäljningsmedlen toges till uppbörd å inkomsttiteln »A III Diverse inkomster».

Slutligen har *domänstyrelsen* i sitt förnyade utlåtande den 10 augusti 1936 tillstyrkt det av kammarkollegiet i dess ovannämnda utlåtande avgivna förslaget till disposition av ifrågavarande lappskolbord.

Departementschefen.

Av ovannämnda proposition 97/1913 framgår, att en av förutsättningarna för den föreslagna omorganisationen av nomadskoleväsendet varit, att de dittillsvarande lappfolkskolorna skulle indragas och de s. k. lappskolborden försäljas, varvid inflytande medel skulle disponeras för den nya skolordningens genomförande. I enlighet härmed hava ock, som ovan nämnts, slutliga beslut träffats rörande dispositionen av två av de tre ifrågavarande lappskolborden och förekommande försäljningsmedel tagits till uppbörd å förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål, så länge kostnaderna för nomadskoleväsendet bestredos från detta anslag, samt därefter å förslagsanslaget till nomadskolor, omkostnader. Statskontoret har framhållit, att på grund av dessa anslags natur av förslagsanslag det likväl icke kunde sägas, att försäljningsmedlen kommit nomadskoleväsendet till godo, varför en huvudsakligen med tanke på nomadskoleväsendets ekonomiska förhållanden vidtagen försäljning av det ännu kvarvarande skolbordet i Jukkasjärvi ur denna synpunkt kunde synas opåkallad. I anslutning härtill har statskontoret ifrågasatt ett införlivande av ifrågavarande lappskolbord med domänfonden, vilket skulle medföra, att den kapitaltillgång, som representerades av skolbordet, bevarades och icke förbrukades till löpande utgifter.

Ehuru vad statskontoret sålunda yttrat i princip synes riktigt, har jag likväl av skäl, som framgå av det följande, icke ansett mig böra förorda en lösning av frågan om skolbordets disposition helt efter denna linje.

Av utredningen framgår, att viss del av lappskolbordet i Jukkasjärvi är behövlig för den därstädes förlagda fasta nomadskolans räkning. Detta gäller i första hand den södra delen av det i handlingarna såsom »första skiftet» betecknade området. Länsstyrelsen har ock, med tillstyrkan av de flesta av de hörda myndigheterna, föreslagit, att denna del av nämnda skifte skulle bibehållas under kronan för nomadskolans i Jukkasjärvi räkning. Detta förslag synes stå i överensstämmelse med syftet med ovan antydda förutsättning för nomadskoleväsendets omorganisation, varför jag ansett mig böra förorda bifall till detsamma. Området bör undergå avstyckning och ställas under domkapitlets förvaltning.

Vad därefter angår den återstående, norra delen av första skiftet samt andra och tredje skiftena, synas dessa områden icke behövliga vare sig för något nomadskoleväsendets behov eller för annat statligt ändamål. Ur principiell synpunkt kunde områdena ifråga synas böra bibehållas un-

der kronan och tillföras domänfonden. Emellertid har jag funnit de framförda skälen för ett hembjudande av områdena till förre lappfolkskolläraren Henrikssons stärbhus förtjänta av beaktande. Det synes mig nämligen i hög grad behjärtansvärt, att stärbhuset — enligt uppgift hade Henriksson 12 barn — i enlighet med uttalad önskan beredes tillfälle att draga nytta av det avsevärda odlingsarbete, som Henriksson under sin livstid synes hava nedlagt å skolbordet. En försäljning av dessa områden till stärbhuset skulle givetvis öka de försörjningsmöjligheter för stärbhusdelägarna, som den dem förut tillhöriga fastigheten kan erbjuda. — Jag tillstyrker sålunda bifall till förslaget om hembjudande av nu ifrågavarande fastighetsdelar till stärbhuset för sammanläggning med stärbhusets förut innehavda fastighet i Jukkasjärvi by. Mot det av kammarkollegiet föreslagna försäljningsvärdet, 4,220 kronor, har jag icke funnit anledning till erinran. Såsom villkor för försäljningen torde böra föreskrivas, bland annat, att det skall åligga köparen att verkställa föreskriven odling å andra skiftet mot utbekommande av härför bestämd ersättning.

Skulle emellertid en försäljning till stärbhuset icke komma till stånd, synas ifrågavarande fastighetsdelar böra införlivas med domänfonden. På av lantmäteristyrelsen anförda grunder torde en avstyckning av ifrågavarande fastighetsdelar, som omfatta blott obetydlig skogsareal, till en självständig fastighet icke lämpligen böra äga rum.

Beträffande slutligen det återstående, fjärde skiftet eller skogsskiftet, har länsstyrelsen föreslagit, att detsamma skulle ställas under domänverkets förvaltning för att i första hand användas för tillgodoseende av den nuvarande nomadskolans behov av bränsle och virke; eventuellt återstående avkastning skulle försäljas och försäljningsmedlen tillgodoföras vederbörande, för nomadskoleväsendet avsedda riksstatsanslag. På sätt statskontoret framhållit lärer emellertid nomadskolans berörda behov utan olägenhet kunna tillgodoses genom medelsanvisningar å förslagsanslaget Nomadskolor: Omkostnader. Den lämpliga lösningen synes därför vara, att skogsskiftet införlivas med domänfonden. Det torde framdeles böra tagas under övervägande, huruvida icke i anslutning till vad nu föreslagits vissa ändringar i motsvarande hänseenden böra vidtagas i fråga om de redan tidigare meddelade dispositionsbestämmelserna beträffande lappskolborden i Arjeplog och Gällivare.

I likhet med vad som skett ifråga om nyssnämnda två lappskolbord torde domänverket böra utgiva ersättning för de områden, verket kommer att övertaga. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter verkställd utredning, fastställa storleken av detta ersättningsbelopp.

På av statskontoret anförda skäl torde sagda ersättningsbelopp ävensom behållningen av inflytande försäljningsmedel böra tagas till uppbörd å inkomsttiteln »Diverse inkomster».

I anslutning till vad sålunda anförts, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att lappskolbordet i Jukkasjärvi må disponeras i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående angivit samt att härigenom inflytande medel må tagas till uppbörd å inkomsttiteln »Diverse inkomster».

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
C. A. Charpentier.